Embracing Intersectionality for Health Equity & Justice

UUNGANISHO-MBALI 101.

Zana "Uunganisho-mbali 101" inasaidia kuongeza maarifa kuhusu dhana ya uunganisho-mbali, na pia inasaidia watumizi/wasomaji kuelewa maana ya jina hilo. Inatoa maelezo, mazoezi na rasilimali.

JEDWALI YA YALIYOMO

Sura ya 1: Utangulizi wa uunganisho-mbali
Sura ya 2: Mazoezi
Sura ya 3: Zana
Sura ya 4: Rasilimali za kuelewa uunganisho mbali
Sura ya 5: Hitimisho

1: UTANGULIZI WA UUNGANISHO-MBALI

Uunganisho-mbali ni dhana ambayo mara nyingi inaonekana kama neno kubwa ambalo labda halina maana wala nguvu ya kubadilisha lolote. Hata hivyo, uunganisho-mbali kama mfumo unahitajika. Inapotumika vilivyo, inatusaidia kutambua tofauti zetu na jinsi tofauti hizi zinatengeneza uzoefu wetu wa maisha katika dunia. Uunganisho-mbali hutufanya tuwe na fahamu ya nguvu na upendeleo – nani alie nayo na nani hana – na hutumika kama pa kuanzia katika kazi ya usawa na haki. [1]

Kwa kubuni mfumo wa uchambuzi wa jinsi ya kuelewa dunia, uunganisho-mbali unadhihirisha utata uliomo ndani ya uzoefu wa mtu binafsi na vikundi, ambao umeumbwa kwa njia mbalimbali kwa sababu ya utambulisho wao na kategoria za kijamii.

Kupitia lenzi zake muhimu tunaweza pia kudhihirisha wazi udhaifu unaoingiliana, ili uonekane, huku tukielewa athari zake kwa afya ya watu ya kingono na uzazi na haki (SRHR). Muhimu zaidi, tukielewa kwamba uunganisho-mbali ni dhana iliyoegemezwa kwenye uchanganuzi wa mamlaka, tunaamini kwamba kuifanya sehemu ya kazi ya utetezi wa SRHR na uwajibikaji ni muhimu ikiwa tunataka kubadilisha mifumo ya ukandamizaji na uchache ambayo ni vikwazo kwa SRHR kwa wote.

Zana hii inatoa utangulizi wa uunganisho-mbali kama zana muhimu ya kuendeleza afua za utetezi wa SRHR ambazo hazimwachi mtu yeyote nyuma. Kama mtetezi wa SRHR, utaweza kutambua vyema udhaifu na ubaguzi unaoingiliana ambao hufanya vizuizi vilivyopo kuwa vibaya zaidi. Utakuwa na ufahamu zaidi wa masuala ya kimfumo na ukosefu wa usawa wa kihistoria, pamoja na mabadiliko ya kijamii na kimfumo yanayohitajika.

Lengo kuu la zana hii ni kukuza uelewa wa kina zaidi wa uunganisho-mbali, na kuwezesha matumizi na ujumuishaji wa mfumo wa uunganisho-mbali wa ufeministi na lenzi kwa utetezi wa SRHR. Tunataka zana hii ikupe vifaa na nyenzo unazohitaji ili kuelewa uunganisho-mbali kutoka kwa mtazamo wa SRHR. Inapaswa pia kutoa njia zilizo wazi na za vitendo za kuitumia katika kazi yako ya utetezi.

Zana na nyenzo zilizo hapa chini zitakusaidia:

- » Kuelewa maana ya uunganisho-mbali, pamoja na mfumo unaotokana nao, na jinsi ya kueleza nafasi yake katika maisha ya watu, taasisi na utetezi.
- » Kuelewa uunganisho-mbali na umuhimu wake kwa SRHR.
- » Kuelewa kanuni za uunganisho-mbali na kuondoa ukoloni kama msingi wa ufeministi wa Kiafrika.
- » Kuelewa mamlaka, fursa na ukosefu wa usawa.
- » Kuelewa jinsi ya kutumia mfumo wa uunganisho-mbali na jinsi ya kutekeleza mbinu za uungano-mbali.

1.1 Uunganisho-mbali ni nini?

"Hamna kitu kama mapambano ya suala moja kwa sababu hatuishi Maisha ya suala moja"
-*Audre Lorde*

Ufafanuzi wa ufanyaji kazi wa MakeWay wa neno Uunganisho-mbali.
Kama mpango, tulifafanua uunganisho-mbali kama mfumo wa uchanganuzi wa kuelewa jinsi vipengele vya utambulisho wa kijamii na kisiasa wa mtu huchanganyika kuunda aina tofauti za ubaguzi na mapendeleo.

Uingiliano huu hutufanya tufahamu kuhusu asili iliyounganishwa ya kategoria za kijamii kama vile kabila, tabaka, jinsia, umri, mwelekeo wa kingono, uwezo, n.k. na jinsi haya yanaingiliana na kuunda mifumo inayotegemeana na kuchangia kuongezeka kwa ubaguzi au hasara pamoja na mamlaka na mapendeleo.

Uunganisho-mbali si dhana mpya, ni nadharia ya ufeministi iliyotokana na uchanganuzi wa ufeministi wa Wamarekani Weusi na Waafrika, na neno "uunganisho-mbali" lilitumiwa kwa mara ya kwanza na mwanadharia wa ufeministi wa kisheria wa Kiafrika Kimberle Crenshaw katika miaka ya 1980 akijenga kazi ya wanadharia wa ufeministi Weusi na vikundi kwa mfano The Combahee River Collective.

Kimberle Crenshaw anafafanua uunganisho-mbali kama "lenzi ambayo unaweza kuona mahali nguvu hupitia na kugongania, ambapo inaingiliana na kuingiliana. Sio tu kwamba kuna tatizo la taifa hapa, tatizo la jinsia hapa au tatizo la darasa ama la LGBTQ pale. Mara nyingi mfumo huo hufuta kile kinachotokea kwa watu ambao wako chini ya mambo haya yote."[2]

Kuongezea ju ya usomi na ujuzi hadi sasa, katika kazi yetu, ni wazi kwamba upendeleo au ukandamizaji sio tuli. Ni dhana ambazo zinaweza kubadilika kulingana na wakati na muktadha. Kwa mfano, daktari wa Kisomali anaweza kuwa na mamlaka na fursa kama mwanamke msomi katika jamii yake nchini Somalia, lakini si wakati akiishi kama mkimbizi bila kupata rasilimali katika kambi ya wakimbizi nchini Kenya. Uunganisho-mbali huchunguza jinsi mamlaka huingiliana ili kuathiri mahusiano ya kijamii katika jamii mbalimbali pamoja na uzoefu wa mtu binafsi katika maisha ya kila siku. Na kama ratiba, uelewa huu na utungaji huongoza utekelezaji wetu.

1.2 Kwa nini uunganisho-mbali ni muhimu kwa utetezi wa SRHR?

Mbinu za kimapokeo za SRHR huwa zinazingatia sehemu na aina moja ya ubaguzi na ukandamizaji wa kimuundo huku zikilenga kando aina zingine. Katika ari hii, wanamalizia kushughulikia mambo

muhimu tu, au dalili ya ukosefu wa usawa wa nguvu, badala ya kushughulikia maswala ya msingi. Kujihusisha na masuala ya SRHR kama tatizo la kimuundo kunafaa kuhusisha kukabili na kubadilisha muundo wa nguvu wenyewe.

Mtazamo wa kiunganisho-mbali wa SRHR unamaanisha kufanya kazi kubadilisha mifumo ya ukandamizaji/upunguzaji mdogo, ili kila mtu aweze kuishi na kufurahia haki na uhuru wake bila kujali yeye ni nani na yuko wapi katika jamii. Uunganisho-mbali ni dhana pia inayotuhitaji kuweka sauti na uzoefu wa maisha wa walio wachache katika jamii na walio hatarini katika kina na moyo wa kile tunachokifanya. Na hii hatimaye hutafsiri kuwa haki za kila mtu zinazingatiwa. Ikiwa tungeanza uchambuzi wetu kutoka kwa nafasi ya madaraka na mapendeleo, basi vikundi ambavyo vina udhaifu zaidi ya mmoja vitaachwa nyuma. Maono yetu ya uunganisho-mbali kwa usawa wa afya na haki ni kwamba hakuna madaraja ya ukandamizaji. Kwa hivyo tunahitaji kujenga mshikamano, huku tukizingatia haki za binadamu, ili kutimiza maono haya ya kila mtu kufurahia SRHR yao.

1.3 Je, tutawekaje uunganisho-mbali katika vitendo?

Zifuatazo ni baadhi ya njia ambazo tunaweza kutekeleza uunganisho-mbali katika Maisha na kazi zetu za kila siku. Ni muhimu kukumbuka kuwa kuchukua lenzi ya uunganisho-mbali kutahitaji tafakari ya kina na wakati mwingine mazungumzo yasiyostarehesha tunapojaribu kutambua jinsi sisi kama watetezi tunachangia kwa uangalifu au bila kufahamu kwa uchache. Inahitaji pia kujitolea kwa dhati kubadilika, mara tu maeneo ya wasiwasi yametambuliwa:

1. **Angalia mapendeleo yako mwenyewe.** Tafakari jinsi vitambulisho vyako vyote tofauti vya kijamii – kama vile jinsia, kabila, umri, mwelekeo wa kijinsia, tabaka la kijamii, kiwango cha elimu na uwezo – huingiliana na kutoa mapendeleo na manufaa ambayo huenda hata hukuuliza.
2. **Sikiliza na ujifunze.** Jifunze kusikiliza na kuheshimu sauti ambazo ni tofauti na zako. Jumuisha na ushirikiane na vikundi mbalimbali vya watu, hasa sauti za watu wachache ambao mara nyingi huachwa nyuma. Jifunze kuhusu aina mbalimbali za ubaguzi ambazo makundi madogo hukabiliana nayo. Usitarajie waweke bidii katika kukuelimisha.
3. **Tengeneza nafasi.** Weka hadithi na matendo ya watu walio na uzoefu wa maisha katika moyo wa nafasi hizi. Jiulize kama wewe ndiwe mtu sahihi kuzungumza kuhusu masuala fulani, na utengeneze nafasi ili watu waweze kujiongelelea. Tumia cheo chao kukuza sauti hafifu.
4. **Swali jinsi mambo yanafanyika katika ngazi za ubinafsi na taasisi.** Maadili na hukumu za watu mara nyingi hujidhihirisha kupitia sera na mazoea. Waulize watunga sera wako kuhusu nani anaachwa nyuma, ambaye sauti zake hazisikiki, nani atanufaika na sera hiyo, na nani ataathirika vibaya. Shinikiza upate sera jumuishi zinazotoa usawa na haki kwa wale walio wachache zaidi. Pia, swali jinsi unavyofanya mambo ndani ya nyanja zako za ushawishi, kama vile nyumba yako, mahali pa kazi, au mikutano unayopanga. Ikiwa unasimamia kuajiri wafanyakazi, unaweza kujiuliza, “ni masharti gani ambayo tumeweka ambayo yanadumisha vikundi flani kuwa vingi hapa kwa gharama ya wengine? Je, mahali pa kazi ni salama kwa kila mtu?” nyumbani unaweza kuuliza “ni nini ninachokifanya nyumbani mwangu ambacho kinaimarisha ubaguzi dhidi ya vikundi flani?
5. **Ulizia data iliyogawanywa.** Data nyingi za kiasi hazina taarifa muhimu ya watu ambao ni wachache zaidi. Omba data igawanywe na zaidi ya kategoria za jinsia na kabila ili kuelewa ni nani walio wachache na jinsi gani.

Kumbuka kwamba uunganisho-mbali ni njia ya kuelewa na kuelezea utata katika ulimwengu, kwa watu, na katika uzoefu wa mwanadamu. Ni kwa kutazama tu kupitia lenzi ya uunganisho-mbali ndipo tutaweza kuhakikisha kuwa hakuna mtu anayeachwa nyuma.

Katika sehemu inayofuata utapata nyenzo zilizorekebishwa kwa ajili ya mpango wa MakeWay, pamoja na nyenzo zilizopo ambazo ni muhimu kwa kuelewa uunganisho-mbali. Nyenzo hizo ni pamoja na mazoezi, zana, video, vifaa vya zana na makala. Zinatoa ufafanuzi wa kina na maelezo ya uunganisho-mbali na jinsi inaweza kutumika kwa maisha, uimarishaji wa taasisi na kazi.

1.4 Video za ufafanuzi wa uunganisho-mbali

1. Jinsi uunganisho-mbali unaweza kusaidia kila mtu kutambua afya na haki zake za ngono na uzazi. Video hii ya Make Way inapatikana kwa mtu yeyote ambaye anataka kuelewa au kufundisha mtu mwingine kuhusu uunganisho-mbali na jinsi unavyoweza kusaidia kuendeleza afya ya kingono na uzazi na haki za kila mtu katika anuwai zao zote.
2. Uunganisho-mbali ni nini? na uunganisho-mbali 101 Vielezi vilivyohuishwa vinavyofaa wanafunzi kuhusu misingi ya uunganisho-mbali.
3. Kimberle Crenshaw : Uunganisho-mbali ni nini? Kimberle Crenshaw ni mtetezi wa haki za kiraia na profesa wa sheria na alikuwa wa kwanza kutumia neno Intersectionality. Hapa anazungumza katika mkutano wa Watu Wa Rangi wa 2017 wa NAIS kuhusu nadharia ya uunganisho-mbali, utafiti wa jinsi utambulisho wa kijamii unaoingiliana – na hasa utambulisho wa wachache – unahusiana na miundo ya ubaguzi.

2: MAZOEZI.

Mazoezi ni zana muhimu shirikishi zinazosaidia na kuongoza uelewa na matumizi ya uunganisho-mbali kama mfumo na lenzi. Mazoezi yaliyoshirikishwa hapa chini ni muhimu kwa vikundi na mashirika yanapojaribu kuelewa na kutumia uunganisho-mbali katika kubuni, utekelezaji na tathmini ya afua na utendaji wa utetezi wa SRHR.

Zoezi la 1: matembezi ya upendeleo

Matembezi ya upendeleo huwaruhusu washiriki kufahamu zaidi mienendo ya nguvu iliyopo ndani na kati ya jumuiya na mashirika. Pia inahakikisha kwamba wale wasio na mamlaka wanasaidiwa na kutambuliwa katika taasisi na ndani ya kazi na harakati zetu. Zoezi hili linatoa fursa ya kufikiria kwa kina kuhusu tofauti zetu na kufanana kwetu. Je, yanasababishaje viwango tofauti vya mamlaka ndani ya vuguvugu, na ni vipi vikwazo vya mabadiliko na kupanga? Pia hutu ruhusu sisi kama watetezi kufikiria jinsi asili na ufikiaji wetu unavyoweza kuunda umbali kati yetu, na jinsi tunavyokabili utetezi.

Zoezi la matembezi ya upendeleo

Zoezi la 2: ufafanuzi wa maadili

Zoezi lingine muhimu la mafunzo, haswa kwa watetezi wa SRHR, ni ufafanuzi wa maadili. Huu ni mkabala unaowasaidia watu kuelewa kile kinachoongoza mapendeleo yao, chaguo, vitendo, miitikio, kanuni na vipaumbele vyao kama watetezi. Mtazamo huo unazingatia mifumo ya kibinafsi, ya kijamii na kitamaduni, ya kidini na mingineyo inayounda mtazamo na maadili ya ulimwengu ya mtu. Mazoezi ya kufafanua maadili ni muhimu kwa kutafakari kwa kina na mazungumzo yenye maana, ambayo ni muhimu kwa sababu masuala ya SRHR ni "maeneo ya kugombea mamlaka ndani ya familia, jamii, tamaduni na siasa" [3]. Mabadiliko hayawezekani bila kuelewa na kufafanua maadili yetu na kanuni zinazotuongoza kama watetezi. Kiungo kilicho hapa chini kinatoa dodoso pamoja na matukio ya majadiliano na mawasilisho ya kipindi cha ufafanuzi wa maadili wakati wa mafunzo au warsha ya SRHR.

[Nyenzo zaidi ya kufanya mazoezi ya ufafanuzi wa maadili wakati wa mafunzo/vikao kuhusu uunganisho-mbali.]

Zoezi la 3: Ukandamizaji wa pamoja

Zoezi hili la dakika 45 lilianzishwa ili kuangazia athari zisizo na uwiano za ukandamizaji wa kitaasisi ambao watu wa LGBTQ wa rangi hupata uzoefu nazo katika maeneo kama vile ajira, elimu na makazi. Pia inaangazia uunganisho-mbali ya kipekee kati ya chuki ya watu wa jinsia moja, chuki ya watu wengine, chuki dhidi ya wageni na ubaguzi wa rangi ambayo watu wa LGBTQ wanakabiliana nayo. Lengo la zoezi hili ni kuwasaidia washiriki kuelewa jinsi watu wa rangi ya LGBTQ wanavyoathiriwa na mifumo mingi na jinsi hii inavyosababisha athari nyingi zisizo na uwiano.

Tafuta kiungo hapa

3: ZANA

3.1 Jinsi ya kufanya uunganisho-mbali

Makala haya ya Rinku Sen yaliyoangaziwa kwenye tovuti ya Narrative Initiative na hutoa kiungo kwa jaribio la kuangalia haki. Maandishi haya yanaweza kutolewa na kuwekwa katika muktadha unaofaa ili kuruhusu watu kutafakari juu ya mapendeleo na hasara zao wenyewe. Kifungu hiki pia kinaguswa na kupitishwa kwa uunganisho-mbali kama neno gumzo, kutoka kwa matumizi katika mifumo ya Umoja wa Mataifa hadi kwa matumizi mapana katika mashirika bila kusonga zaidi ya utambulisho. Inatoa baadhi ya mazoea mazuri kwa uongozi wa uunganisho-mbali, kama vile udadisi na uthabiti.

Bofya hapa kwa mwongozo

3.2 Orodha ya ukaguzi ya kutumia uunganisho-mbali

Orodha hii ya ukaguzi iliyotengenezwa na ParlAmericas inaangazia haswa hitaji la uunganisho-mbali katika utunzi wa sheria, na juu ya kile kutumia kiunzi cha uchanganuzi cha uunganisho-mbali hutuambia kuhusu uzoefu wa maisha wa wanawake. Inatoa orodha ya maswali manne ambayo majibu ya uunganisho-mbali kwa masuala yanahitaji kuuliza. Muhimu zaidi, inatoa orodha ya ukaguzi kwa mashirika ya kiraia na kisiasa kwa kutumia uunganisho-mbali wakati wa kupitia sheria, tathmini ya bajeti, uangalizi na uwakilishi.

Bofya hapa kwa orodha

4: NYENZO ZA KUELEWA UUNGANISHO-MBALI

4.1 Zana za uunganisho-mbali

Zana hii iliyotengenezwa na Shirika la Kimataifa la Vijana na Wanafunzi la LGBTQI (IGLYO) ni mwongozo kwa wanaharakati binafsi na mashirika. Inakusaidia kujifunza zaidi kuhusu uunganisho-mbali na kanuni zake, na hutoa uteuzi wa shughuli za kuchunguza mazoezi kuhusu ujumuishi. Zana ya IGLYO hufunua njia ambazo utambulisho unaopishana wa watu na hali halisi mbalimbali huathiri maisha yao. Inatoa taarifa kuhusu vipengele muhimu vinavyohitaji kuzingatiwa wakati wa kufanya shirika lako liwe na uunganisho-mbali, ikijumuisha baadhi ya zana za vitendo.

Bofya hapa kwa kiungo cha zana

4.2 Nyenzo bora kwenye uunganisho-mbali

Karatasi hii ni utangulizi wa nadharia na utafiti wa uunganisho-mbali. Inatoa rasilimali 10 bora zaidi kuhusu uunganisho-mbali, kwa msisitizo kwa nchi za kipato cha chini na cha kati (LMICs). Kifungu hiki kwanza kinafafanua uunganisho-mbali, kuelezea jukumu lake katika afya ya umma, na kisha kukagua rasilimali juu ya uunganisho-mbali. Ili kufikia rasilimali 10 bora zaidi, waandishi walichagua makala kulingana na uwiano unaotolewa kwa uunganisho-mbali, pamoja na nguvu ya uchanganuzi wa uunganisho-mbali na umuhimu wake kwa LMICs. Mada zinazojadiliwa ni pamoja na VVU(virusi vya ukimwi), vurugu na unyanyasaji wa kijinsia hadi chanjo na matumizi ya haki za kiafya. Kupitia nyenzo hizi 10, waandishi wanatumai kuibua shauku na kufungua mazungumzo yanayohitajika sana kuhusu umuhimu na matumizi ya uchanganuzi wa uunganisho-mbali katika LMICs kama sehemu ya kuelewa mifumo ya afya inayozingatia watu.

Bofya hapa kwa kiungo cha karatasi

4.3 Kitangulizi cha uunganisho-mbali

Nyenzo hii ya habari inaangazia ni kwa nini na jinsi gani unapaswa kuondokana na "kuandaa au kupanga kwa suala moja", na njia za kujenga vuguvugu la haki za kijamii kupitia uchambuzi wa uunganisho-mbali, uingiliaji kati na utetezi. Pia ina maarifa mazuri kuhusu jinsi ya kuwa mshirika.

Bofya hapa kwa kiungo cha primer

4.4 Mbinu ya kuchanganua uunganisho-mbali ya ukosefu wa usawa wa kijamii katika afya

Karatasi hii inajadili mbinu ya kuchanganua makutano kati ya tofauti tofauti za kijamii, ikiwa ni pamoja na mbinu ya kupima tofauti katika wigo mzima wa kijamii, si tu kati ya misimamo mikali. Karatasi inaonyesha jinsi njia hii inaweza kutumika kwa uchanganuzi wa uunganisho-mbali katika ufikiaji wa huduma ya afya. Inafafanua jinsi udhaifu mwingi watu wanao unaweza kufanya ufikiaji wa huduma ya afya kuwa mgumu zaidi kwa vikundi vya watu wachache.

Bofya hapa kwa kiungo cha karatasi

4.5 Vidokezo kumi vya kuweka uunganisho-mbali katika vitendo

Kama jina linavyopendekeza, kifungu hiki kinatoa njia 10 za vitendo za kuweka uunganisho-mbali katika vitendo, ikijumuisha utambuzi wa mapambano mengi, maswala ya kuingiliana na maswala mtambuka. Pia inatoa mifano ya vidokezo hivi vinavyotumika katika kampeni kadhaa na mipango ya utetezi, ikijumuisha zile za haki ya uzazi na haki ya rangi.

Bofya hapa kwa kiungo cha makala

5: HITIMISHO

Zana hii ni hati inayofanya kazi - mkusanyiko wa mazoezi, zana na nyenzo za kuimarisha uelewa na matumizi ya uunganisho-mbali ya utetezi wa SRHR. Tunaamini kwamba SRHR kwa wote inawezekana katika maisha yetu, hasa kwa watu walio wachache. Na tunawashukuru sana wale ambao wameunda na kuendeleza rasilimali ili kuelewa vyema uunganisho-mbali. Tunaendeleza kazi hii na tutaendelea kuchangia katika kukuza maarifa na rasilimali juu ya uunganisho-mbali na utetezi wa SRHR. Rasilimali hii, pamoja na mbinu nyinginezo, kwa hiyo inapaswa kuonekana kama sehemu ya kile kinachohitajika ili kujenga kundi kubwa la asasi za kiraia na makundi ya watu wachache wanaounga mkono na kushinikiza SRHR kwa wote - bila kumwacha mtu yeyote nyuma.

Ikiwa umepata zana hii kuwa muhimu, au ungependa kushiriki zana na nyenzo zaidi za kujumuishwa, tafadhali wasiliana na:

Olabukunola Williams
Kichwa: SRHR Kiongozi katika Akina Mama wa Afrika
Barua pepe: buky@akinamamawaafrika.org

[1] Ufafanuzi wa Uunganisho-mbali
[2] https://www.law.columbia.edu/news/archive/kimberle-crenshaw-intersectionality-more-two-decades-baadaye
[3] https://www.wemos.nl/wp-content/uploads/2020/08/International-Journal-for-Equity-in-Health_Commentary-Axes-of-alination_Applying-an-intersectional-lens-COVID19-SRHR.pdf